

woonlijk voor goed uit. Met één slag verandert alles. Wat thuis gebeurt, hoort het alleen uit verhalen, de gebeurtenissen aan planten en dieren ziet het niet meer dagelijks, het leeft niet meer mee, maar komt nu en dan als toeschouwer kijken. Een kind dat uit huis is, is als het thuis komt geen huisgenoot meer, maar een gast. Ieder heeft dat ondervonden, zoodat het overbodig is dit in den breede uiteen te zetten. Wie het gevoel niet uit ervaring kent, heeft of geen ouderlijk huis gehad of voelt niet diep. Dat een kind aan huis gehecht blijft onder die omstandigheden, spreekt van zelf. Voor veel kinderen is iedere Zondag, de dag van scheiding: een dag van smart. Natuurlijk groeit men er doorheen, maar als het eenigszins mogelijk is, pas deze scheiding dan niet toe voor het kind op eigen beenen kan staan. Laat het in zijn jeugd zijn ouderlijk huis geheel en onverdeeld blijven bezitten. Nog veel meer dan het ontgroeien van het ouderlijk huis aan de kinderen, ontgroeien de kinderen aan de ouders. Zoolang het kind in huis is, kent men het met al zijn goede en kwade eigenschappen, als één geheel. Is het kind eenmaal van huis, dan krijgt men er een anderen kijk op. Dat kan niet anders; het geldt voor alle mogelijke levende en levenloze voorwerpen. Zijn ze afwezig dan treedt in gedachten al het goede op den voorgrond, komen ze thuis, dan ziet men scherper dan vroeger de gebreken. Dat kan wel zijn goede zijde hebben, maar gebreken zien en ze verbeteren is niet hetzelfde. Tien tegen één dat men het kosthuis beschuldigt die gebreken, die men wel kende, maar vroeger niet zoo erg vond, te hebben veroorzaakt. In dat geval gaat men er toe over of er over te spreken met de pleegouders of een ander kosthuis te zoeken. Maar zelf kan men er niets aan doen. Men kan er eens met het kind over praten, maar wie heeft lust om zijn kind den vrijen Zondag thuis, waarnaar het een heele week of zelfs twee weken verlangd heeft, te bederven door vermaningen? Wie die dagen gebruiken wil om in één dag het opvoedkundige werk van een geheele week te doen, doet beter ze ook dan elders te laten.

Ouders en kinderen ontgroeien elkaar. Dat is ons aller lot en het zou dwaas zijn daartegen te willen ageeren.

Maar laat de band zoolang mogelijk onverslapt bestaan blijven. De band verslapt vanaf het oogenblik dat het kind het ouderlijk huis verlaat. Het gaat langzaam, maar des te sneller, naarmate de scheiding vroeger tot stand komt.

Ik denk, dat het bovenstaande weinig tegenspraak zal ondervinden. Iets anders is het, of men kinderen die elders school gaan en heen en terugreizen nog mag beschouwen als kinderen, die thuis zijn. Ze verlaten de ouderlijke woning 's morgens vroeg en komen laat weer thuis. Zoo redeneert Annie van Wehl. Maar daarbij vergeet ze in de eerste plaats dat de kinderen Woensdags en Zaterdagmiddags en den heelen Zondag thuis zijn, zoodat ze feitelijk slechts vier dagen elders zijn. Maar ook op die dagen zijn ze, al bepaalt hun verblijf zich ook tot niet veel meer dan de nacht, wel degelijk te huis in hun ouderlijke woning. Dat ze wat vroeg opstaan, is niet zoo erg, het genot na afloop van de schooltijd weer naar hun eigen huis terug te keeren, weegt daar ruimschoots tegen op. Ongetwijfeld behouden de kinderen het ouderlijk huis geheel en onverdeeld, ook al is de tijd die ze er doorbrengen nog zoo kort. Wil men ze het ontnemen dan moeten de bezwaren aan het reizen verbonden al heel erg groot zijn.

REIZENDE KINDEREN.

Dr. L. de Jager

Onder dit opschrift is in No. 15 (1912) een artikel van Nannie van Wehl overgenomen, waarin de Schrijfster met kracht te velde trekt tegen het laten reizen van schoolkinderen.

Ik ben het met deze meening zoo volkomen oneens, dat ik mij verplicht acht mijn meening daartegenover te zetten. Ik geef ieder ouder den raad om hunne kinderen als het eenigszins kan gedurende de schooljaren zoo lang mogelijk bij zich te houden. Het spreekt als een boek, dat kinderen heel goed door anderen dan door de ouders kunnen worden opgevoed, ook dat de band met het ouderlijke huis niet verbroken wordt, als de kinderen elders in den kost zijn, maar wie zijn kinderen elders onder dak brengt, ontnemt ze hun tehuis, ook al komen ze alle week een dag thuis. Men kan daarover redeneeren, zooveel men wil en beweren dat het precies op hetzelfde neer komt, het is zoo niet. Een kind heeft thuis zijn liefhebberijen, neemt deel aan alle kleine gebeurtenissen, is een deel van het geheel, het huisgezin. Zoodra een kind de deur uit is, is het er ge-

Volgens Nannie van Webl zijn die bezwaren overwegend. De kinderen zouden lichamelijk en zedelijk te gronde gaan. Er worden eenige afschrikwekkende voorbeelden genoemd en klaar is Kees. Ik zou daar wel een groot aantal voorbeelden naast kunnen stellen van menschen, die nooit gereisd hebben en zelfs niets geleerd hebben. Wil men ze laten gelden, dan bewijzen ze niet meer, door dat men alles kan overdrijven en ouders niet altoos verstandig genoeg zijn op tijd hun oogen open te houden. Tegenover die voorbeelden staat, dat de overgrootte meerderheid er geen kwaad van ondervindt en dan beteekenen die enkele voorbeelden, van kinderen die gereisd hebben en *dus* ziek geworden zijn al een beel klein beetje. Het spreekt van zelf, dat de reis te bezwaarlijk kan zijn. Dit komt voor en dat wil ik niet in bescherming nemen. Als een kind ecbter des morgens om 8 uur, laat het 7 uur zijn, de deur uitgaat en om half zes of zes uur weer thuis is, wat bij de onderwijs- en reisgelegenheden op de meeste plaatsen mogelijk is, dan zou ik niet weten, welk bezwaar daartegen bestaan kan. Alleen zou ik aanraden om te zorgen, dat de kinderen, die thuis gewoon zijn om 12 of 1 uur te eten, ook op de schooldagen op dien tijd een warm middagmaal krijgen. Zijn ze gewoon thuis laat te eten, dan kunnen ze om 12 uur met een boterham volstaan. Hoe ver men gaan kan, moet in ieder bijzonder geval uitgemaakt worden, en hangt o. a. ook af van de hoeveelheid buiswerk, die het kind te maken heeft. Natuurlijk moet het kind een beoorlijke nachtrust hebben. Er komen gevallen voor, waarin ik met de schrijfster geheel mee zou kunnen gaan, maar ze heeft niet het recht van deze bijzondere gevallen algemeene te maken.

De hoofdzaak van haar betoog is echter de zedelijke verwoesting.

Laat ik beginnen met volmondig toe te geven, dat ik kinderen niet bij voorkeur met een publiek vervoermiddel zou laten reizen. Als de afstand niet te ver is, laat ze dan loopen of fietsen, wat geen kwaad doet en de kinderen dwingt beweging in de vrije lucht te nemen. Tegen een beetje slecht weer zijn ze wel bestand. De dagen, dat bet om het weer niet kan, zijn betrekkelijk zeldzaam. En desnoods is, in den regel voor die dagen wel een ander vervoermiddel aanwezig. Is ecbter de afstand te groot, dan staat men voor de keuze een kostbuis te zoeken of gebruik te maken van spoor, tram of boot. Ik herbaal, dat ik wel degelijk de bezwaren aan dit reizen verbonden erken. Maar laten we niet overdrijven en niet het reizen de schuld geven van verkeerdheden, die er weinig of niets mee te maken hebben. Onze kinderen zijn te vroeg volwassen of laat ik liever zeggen nemen te vroeg allures aan alsof ze volwassen zijn. De oorzaak daarvan laat ik rusten. Een voorname oorzaak is dat ze te weinig plaats hebben om te spelen. De openbare straat is verboden terrein, een andere plaats hebben ze niet. Dat geldt in de eerste plaats voor de steden. De kinderen nemen manieren aan, die volgens onze meening, niet bij kinderen thuis behooren. Het ergste zien we niet, omdat ze in huis zich ingetogener gedragen dan daarbuiten. Nu kan dat bevorderd worden door het reizen, het is mogelijk, maar als men een dorpskind in de stad in de kost doet, gebeurt het ook. Ik vind dat evenmin goed als Nannie van Webl, maar ik geloof niet, dat het reizen de oorzaak is. Zeker is, dat niet de reis, maar het gezelschap het kwaad doet. En nu is het wel zeker, dat reizende kinderen

niet bij voorkeur bet gezelschap van ouderen zoeken maar zich bij elkaar aansluiten. Zou het nu zooveel verschil maken of ze een uur op de boot omhangen of dat ze precies hetzelfde doen op straat. Inderdaad, de zaak is zoo erg niet. Er kunnen onderweg verkeerde dingen gebeuren, maar dat kan overal. Men kan zijn kinderen niet doorlopend onder toezicht houden, wat ook maar heel gelukkig is. De Schrijfster heeft zich geërgerd aan dingen, die ze op de boot zag en hoorde. Precies datzelfde zou ze overal hebben kunnen zien en hooren. Het verschil is alleen, dat men op een boot gelegenheid heeft deze dingen als toeschouwer bij te wonen, wat elders niet het geval is. Het is voor mij zeer twijfelachtig of de omgang van de reizende kinderen met andere reizende kinderen zooveel verderfelijker is dan de omgang van dorpskinderen met de groote stad. In elk geval is het nadeel van bet reizen niet zóó groot, dat dit niet ruimschoots wordt opgewogen door bet groote voordeel, dat de kinderen thuis kunnen blijven. Men ontleemt ze een deel van hun jeugd. Dat is zeker, maar dat is nu eenmaal des menschen lot. Na de lagere school gaat de eene helft naar een andere school, de andere helft moet beginnen den kost te verdienen. Voor allen komt de levensernst op een tijdstip, dat we ze nog gaarne wat onbezorgde jeugd zouden gunnen. Dat gaat nu eenmaal niet. Het beste zijn de kinderen er aan toe, die van huis uit de school kunnen bezoeken. Kan dat niet, dan moet men kiezen en dan raad ik alle ouders met klem aan, om als bet kan de kinderen in huis te houden en niet de raad van Nannie van Webl op te volgen.

De raad om droog brood te gaan eten en met gelapte kleeren te loopen klinkt beel mooi, maar of het nu voor de kinderen zoo beel nuttig is te zien, dat de ouders zich voor hun plezier uitkleeden en half laten verbongeren, is in booge mate aan twijfel onderhevig. Weet of kunt ge dat niet, laat dan de kinderen niet verder leeren, zegt de schrijfster. Hetgeen daarop volgt heeft met reizen niets te maken.

Veel meer dan op een dorp komt het in de steden zelf voor, dat ouders hun kinderen een stapje hooger op de maatschappelijke ladder willen brengen. Op zich zelf is dit prijzenswaard, al is ook veel waars in betgeen de schrijfster zegt. Maar dit heeft toevallig met het reizen niets te maken. In de stad bezoeken de kinderen de burgerschool en trachten later een hoogere betrekking te krijgen. Van buiten geschiedt dit als regel niet, maar bezoeken de kinderen de scholen waar ze thuis behooren. Dank zij de gelegenheid om door heen en weer te reizen onderwijsinrichtingen te kunnen bezoeken, die anders voor hen gesloten zouden zijn, gaan nu de kinderen naar industrie-, huishoud- en ambachtscholen. Deze kinderen staan niet voor de keuze om tuinknecht of kantoorklerk te worden, maar om te worden opgeleid tot smid door een dorpsmid of degelijk onderlegd te worden aan een ambachtsschool. Verder zijn er de normaal- en landbouwscholen, waarvan hetzelfde kan worden gezegd. De kinderen die in de stad schoolgaan, gaan of naar een school die rechtstreeks voor een betrekking opleidt of zijn van plan aan de burgerschool of gymnasium verder te studeeren of eindelijk bezoeken een school met de bedoeling iets meer te leeren; zonder meer. De door Nannie van Webl bedoelde soort komt niet voor, of vormt altbans de uitzondering.

Gelukkig wordt gaandeweg meer en meer van deze onderwijsinrichtingen gebruik gemaakt en gelukkig wordt overal een gelegenheid geschapen, om de kinderen in de gelegenheid

H E T

te stellen er gebruik van te maken. Al mag dan ook tegen dit groote voordeel het kleine nadeel van het reizen tegenover staan, ik meen volkomen gerechtigd te zijn, om met klem alle ouders aan te raden, als ze er gelegenheid voor hebben, hun kinderen gebruik te laten maken van dat onderwijs, opdat ze beter voorbereid voor hun betrekking de maatschappij kunnen ingaan, en in de tweede plaats om, als het mogelijk is, de kinderen heen en terug te laten reizen, liefst op hun eigen beenen, en anders met spoor, tram of boot. Er is één nadeel, dat Nannie van Wehl niet noemt en dat dan ook vooral in den trein voorkomt, waar de kinderen onder elkaar zijn. Er is een neiging om te vernielen bij sommigen kinderen, die aanstekelijk is en zich ook in den trein openbaart, zoodat dan ook voor schoolkinderen hier en daar afzonderlijke wagens zijn ingericht, waaruit alles wat vernield kan worden verwijderd is. Die vernielzucht is in den grond ook al weer niet zoo erg, maar het gevolg is dan toch dat de dingen er niet beter van worden. In elk geval is dit iets, dat zich evengoed op andere plaatsen openbaart en waartegen hier alleen de spoorwegmaatschappij zich kan wapenen. Ik noem dit met opzet, omdat het voorkomt, hetgeen ik in geenendeele goedkeur. Maar het geschiedt overal, waar kinderen bij elkaar zijn.

Nannie van Wehl heeft zich geërgerd. Daaraan heeft ze groot gelijk en ik zou me misschien ook geërgerd hebben. Maar het verschil is, dat ik, zonder het goed te keuren, deze dingen niet te hoog zou opnemen, omdat het toch gebeurt al zien en hooren wij het niet, terwijl de schrijfster de oorzaak van de dingen, die haar ergerden, zoekt waar ze niet ligt. Kinderen hebben nu eenmaal veel met de apen gemeen en wij hebben allen een tijdlang apenmanieren er op na gehouden. Nannie van Wehl evengoed als ik. Gelukkig worden die apenmanieren bij de meeste kinderen vervangen door menschenmanieren. Het is gewoonlijk het beste er zoo weinig mogelijk van te zien en de zaak niet te ernstig op te vatten. Men kan zich aan die apenmanieren ergeren, men kan er ook om lachen. Ik geloof, dat het laatste 't verstandigste is, d.w.z. zonder dat de apen het zien, hetgeen trouwens evenzeer geldt voor de ergernis. Bemerken ze dat er aandacht, hetzij in goed- hetzij in afkeurenden zin, aan geschonken wordt, dan geven ze den volgenden keer nog meer stof, maar nu alleen tot ergernis.

Kinderen zijn kinderen. Laten we dit voor alles bedenken. Maar houd ze zoolang mogelijk onder uw persoonlijk toezicht.

Dr. L. DE JAGER.